

Het Richtplan van de duurzame stadsvernieuwing in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Conferenties van 30 april en 18 juni 2013
Benoît MORITZ en Jan VERHEYEN

Het Richtplan is het resultaat van een omvangrijke studie met als doel bij te dragen aan de vernieuwing van het logisch en regelgevend kader van het stadsvernieuwingsbeleid, om nieuwe praktijken in te voeren die het beleid van perimetergebonden acties overstijgen. Het doel is de bestaande instrumenten te laten evolueren en alle openbare en privéactoren op het gebied van vernieuwing te coördineren rond een gemeenschappelijke gewestelijke strategische visie.

KADER VAN DE STUDIE

De studie is gerealiseerd door een tijdelijke vereniging van de bureaus MSA en IDEA Consult, samen met Marcel Smets Consultants en IGEAT (ULB). Het opdrachtgeverschap was in handen van de directie Stadsvernieuwing (DSV) van het BROH, terwijl het begeleidingscomité naast de DSV bestond uit het kabinet van de minister van Stadsvernieuwing, het kabinet van de minister-president, het ATO, Leefmilieu Brussel, Mobiel Brussel, de GOMB, de BGHM, de MIVB en de gemeenten.

De studie is tegelijkertijd prospectief, in die zin dat ze tot doel heeft te dienen als input voor het toekomstige GPDO en de herziening van de bestaande instrumenten, en operationeel, in die zin dat ze moet dienen als input voor de lopende wijkcontracten, om een conceptuele referentie te vormen en de mogelijke evoluties concreet te valideren op financieel gebied.

1
26

Stedelijke katalysator

Voorbeeld van gemobiliseerd(e) stadsprogramma(s)

Voorbeeld van gebruikte instrumenten:

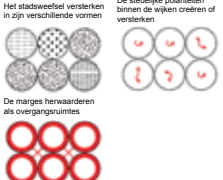
Instrument	Auteurs
DWC/DAC	Gemeente/ Mobiel Brussel
Projectoproep	Gemeente/verenigingen

Logisch interventiekader

Het stadswaarsel versterken in zijn verschillende vormen

De stedelijke polariteiten binnen de wijken creëren of versterken

De marges herwaarderden als overgangsruimtes

Dit eerste interventietype, dat vrij weinig middelen vergt, dient als voorbeeld, stimulans voor andere projecten voor de herwaardering van de openbare ruimte in de ruime betekenis van het woord (straten, gevels, ...). Het kan zich beperken tot stadsmuebilair, of tot een mini-voorziening zoals deze open bibliotheek in Leipzig die bestaat uit een luifel en boekendozen.

We zien dit soort interventies al in het huidige kader van de DWK's. Dat kan ook in de toekomst zo blijven, maar ze kunnen ook worden opgenomen in een DAC of in projectoproepen. In dat geval kunnen ze worden beheerd door opeenvolgende spelers.

1. Luifel Vlaamse Poort, Brussel, België. MSA 2006.

2. Luifel Blyckaert, Elsene, België. MSA 2012.

3. Open Library, Leipzig, Duitsland. KARO 2009.

Ze omvat drie opeenvolgende fasen, die zullen plaatsvinden in de loop van meer dan anderhalf jaar:

1. Stand van zaken betreffende drie onderwerpen:

- Atlas A: sociodemografische bevindingen (statistische en geografische analyse)
- Atlas B: bevindingen inzake governance (openbaar beleid in de RVOHR)
- Atlas C: bevindingen betreffende het ruimtelijke kader (ruimtelijk en stedenbouwkundig beleid).

2. **Bepaling van gewestelijke strategieën inzake stadsvernieuwing**, op basis van de identificatie van de te versterken centrale plaatsen in de stad en de te behandelen stedelijke grenzen (= eigenlijke Richtplan).

3. **Opstellen van operationaliseringsscenario's** met het Masterplan van Kuregem als test.

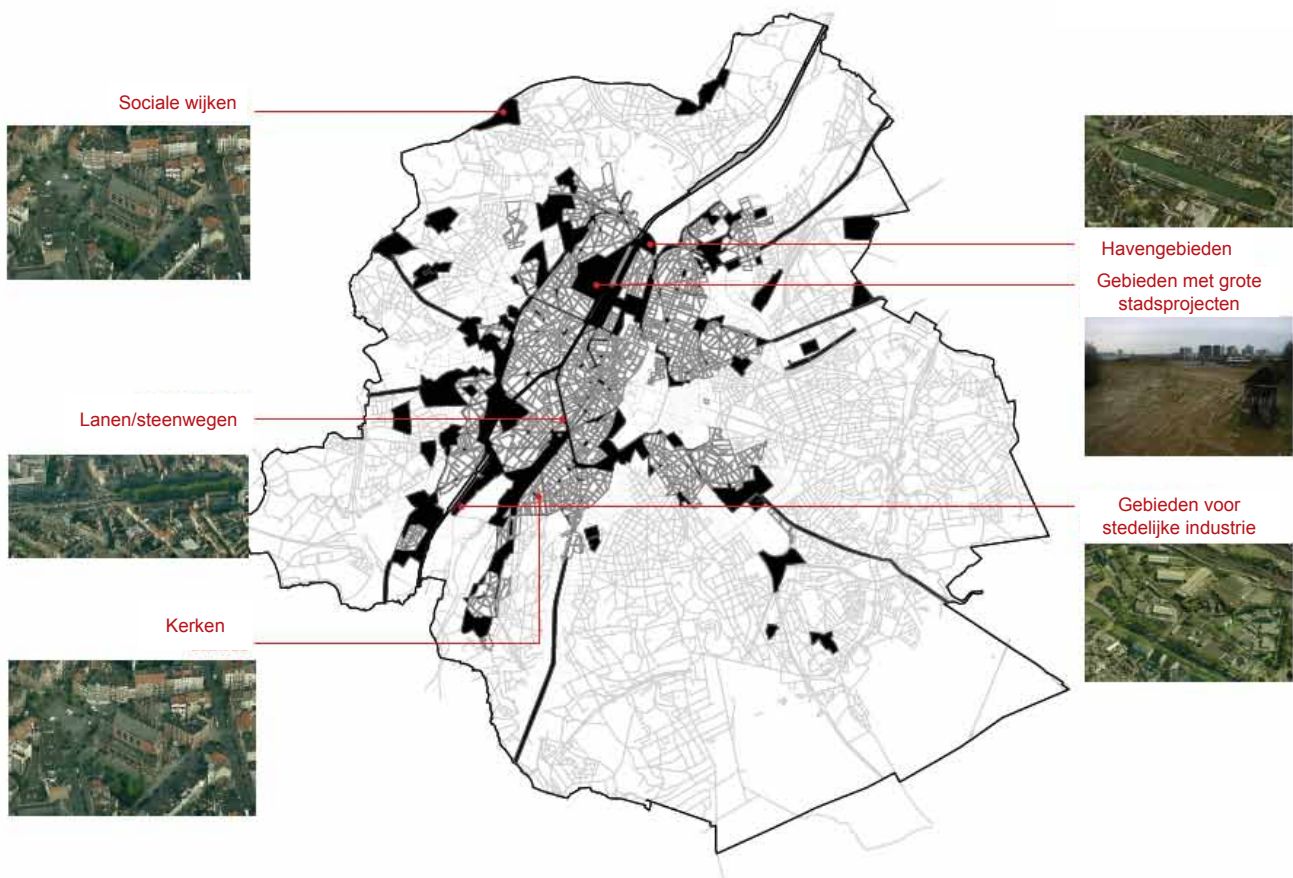
INHOUD VAN HET RICHTPLAN

Een gherdefinieerd ruimtelijk kader

Het Richtplan stelt een herdefiniëring van het ruimtelijke kader voor. Het SVG (stadsvernieuwingsgebied), dat voorkomt in het toekomstige GPDO, zal in de plaats komen van de actuele RVOHR (ruimte met versterkte ontwikkeling van huisvesting en renovatie). Anders dan de RVOHR heeft het SVG een continue perimeter, wat de

mogelijkheden vergroot. Er komen nieuwe grondgebieden in aanmerking: de boulevards en steenwegen, de sociale wijken, de kerken, de havengebieden, de gebieden voor stedelijke industrie en de grondgebieden van de grote stadsprojecten (zie onderstaande kaart).

NIEUWE GEBIEDEN

Vernieuwde instrumenten

Het Richtplan voorziet in 5 operationele tools: het Duurzame Wijkcontract, dat wordt voortgezet, maar wordt aangepast op het niveau van de organisatie (bicommuunaal), het Duurzame Huizenblokcontract, het Duurzame Ascontract, de Grote Uitrusting en het Masterplan (zie uit tegen tabel).

De vernieuwing van de instrumenten is gerechtvaardigd doordat het Richtplan het volgende voorstelt:

- nieuwe programma's met andere tijdsbestekken voor de uitvoering
- nieuwe grondgebieden om de netwerk- of aslogica te integreren en actief te zijn in de grensgebieden van de morfologische wijken
- nieuwe samenwerkingsverbanden die moeten worden opgezet en gestructureerd
- een nieuwe coördinatie tussen de verschillende elementen van het Richtplan.

Een logisch interventiekader

Het Richtplan stelt voor zich niet meer te beperken tot interventies in de wijken, maar rekening te houden met de verbindingen en de koppelingen (grens- en randgebieden) tussen de verschillende wijken.

Gemobiliseerde stadsprogramma's

Er moeten ook grotere programma's komen (in omvang en aantal), nieuwe programma's en vooral combinaties van programma's, zoals het ascontract en het huizenblokcontract, die interventies op het gebied van huisvesting, uitrusting en openbare ruimten combineren. Deze combinaties zullen nieuwe partnerships vereisen.

Ruimere situaties

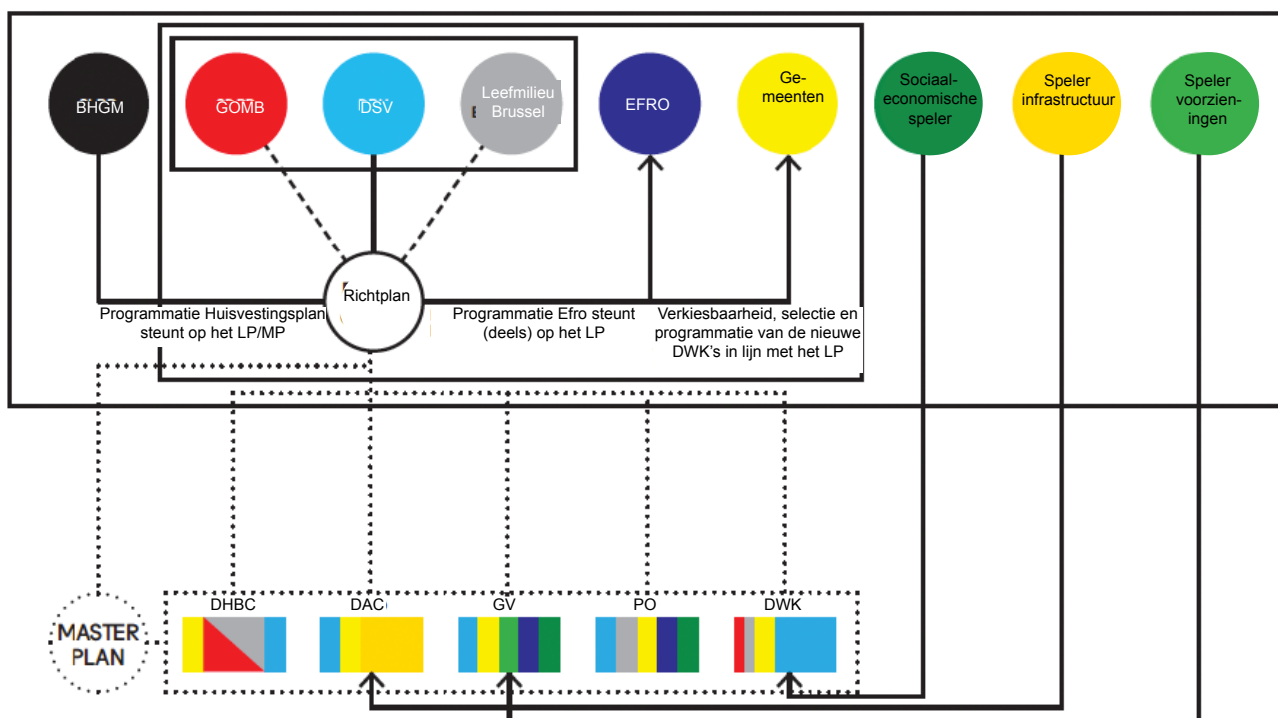
Het Richtplan stelt ruimere stedelijke situaties voor in de vorm van 28 fiches (zie onderstaande modelfiche)

De situering op een plan

De verschillende acties van de programma's moeten gesitueerd worden op een plan waarvan de legendes de morfologische wijken, de verbindingen en de netwerken identificeren.

Nieuwe actoren

De nieuwe tools zullen niet alleen een beroep doen op de actuele basisactoren (GOMB, BROH (directie Stadsvernieuwing) en Leefmilieu Brussel), maar ook op andere openbare actoren (BGHM, cel EFRO en Gemeenten), sociaaleconomische actoren en actoren op het gebied van infrastructuur en voorzieningen (zie bovenstaande tabel).

- PO Projectoproep
- DAC Duurzaam Ascontract
- DHBC Duurzaam Huizenblokcontract
- DWK Duurzaam Wijkcontract
- GV Grote voorziening

Samengevat kan men zeggen dat het Richtplan de volgende doelstellingen heeft:

1. de herdefiniëring van het ruimtelijke kader: het SVG van het toekomstige GPDO zal de actuele RVOHR vervangen en middelen voor stadsvernieuwing concentreren op het meest achtergestelde gebied van het gewest.
2. de afstemming van de interventies inzake stadsvernieuwing op verschillende niveaus, van micro-interventies tot strategische stadsprojecten.
3. de integratie van de connectiviteit tussen de wijken, waarbij meer rekening wordt gehouden met de integratie van de vervoerinfrastructuren in de woonwijken en de connectiviteitselementen voor de zachte mobiliteit (voetgangers, fietsers).
4. de creatie of vernieuwing van operationele tools: het Huizenblokcontract, het Ascontract, het Duurzame Wijkcontract, het Masterplan en Grote Uitrusting.

EN DAARNA?

Momenteel is het Richtplan een studie die nieuwe strategieën inzake duurzame stadsvernieuwing in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest voorstelt.

De goedkeuring en uitvoering ervan hangen nauw samen met de goedkeuring van het toekomstige GPDO (gewestelijk plan voor duurzame ontwikkeling) van het gewest.

Het succes ervan is ook afhankelijk van de capaciteit om de nieuwe actoren te coördineren die betrokken zijn bij de nieuwe programma's en operationele tools.

Contacten

Benoît MORITZ, stedenbouwkundig architect
Bureau MSA - Flageyplein 7 – 1050 Brussel
Tel.: 02 502 81 07
E-mail: benoit@ms-a.be
www.ms-a.be

Jan VERHEYEN, expert in onroerend goed en territoriale ontwikkeling
Bureau IDEA Consult - Kunstlaan 1-2, bus 16 - 1210 Brussel
Tel.: 02 282 17 10
E-mail: info@ideaconsult.be
www.ideaconsult.be